

Albert Hauf: pedagogia i resistència

JOSEP-A. YSERN
(UNED)
jaysern@flog.uned.es

El món sencer és un discurs. Només que hi paressis l'orella amb cura, sentiries fins i tot el que van dir cent o mil anys enrere. Perquè les paraules no coneixen la mort. Com ocells transparents, una volta pronunciades, giren segles i segles damunt nostre. Passa, però, que no les oïm. [...] Amb paraules comença la vida i amb paraules acaba. Perquè la mort és tot just la mort de les paraules. Wiesław Myśliwski, Kamień na kamieniu. [Pedra a pedra, trad. pròpia].

Es dóna la casualitat que, alhora que pensava en quin aspecte podia centrar la meua intervenció en el context d'aquest gratíssim homenatge al prof. Albert Hauf, anava polint una vegada més una de les pròximes aportacions que, des de la UNED, dediquem a l'ensenyament de la literatura. Es tracta d'un llibre coordinat des d'ací, però que compta —i és un honor— amb la col·laboració d'especialistes —col·legues i amics— de fora i pretén ser una via d'aprofundiment en els estudis literaris catalans. Heus ací, doncs, el vincle immediat amb la figura de l'homenatjat, ben conegut per la seva tasca d'investigació i de divulgació, però també per la seva activitat docent. Hi ha més, però, i és ací on volia arribar: des de la perspectiva presa en aquest llibre, de fet *in fieri*, l'estudi de la literatura s'entén més que més com l'estudi dels textos considerats literaris. Ho subratllo: *estudi de textos*. Potser els diversos participants en aquest projecte ho han après cadascun en un lloc, però jo ho he après fonamentalment amb el mestratge de l'homenatjat. De fet, m'he atrevit a mirar les pàgines amb què obria la darrera versió del meu projecte docent, el que vaig presentar ja fa alguns anys al procés d'habilitació nacional i he rellegit això:

La realitat com a *text* -com a *teixit*-. La idea és molt vella -i bella- i era gratíssima als medievals, que arribaven a veure el món com un engrescador trencaclosques la resolució del qual donava la clau per a redreçar el camí personal envers un altre món, superior, perdut i sempre cobejable -cobejat, de fet-: *aliud aliud significat*. El món medieval és l'imperi de l'al·legoria. I, tot plegat, en l'esforç hermenèutic que adesiara fa l'home medieval, hi sub-

jeu l'íntima convicció -optimista, potser- que és possible trobar-ne el desllorigador, que té sentit *parar l'orella*. Que medieval el Baudelaire que afirma: «La Nature est un temple où de vivants piliers / Laisser parfois sortir de confuses paroles; / L'homme y passe à travers des forêts de symboles / Qui l'observent avec des regards familiers».

Val a dir que aquest punt de mira assumeix precisament el que, en la pràctica, tantes vegades hem vist a classe amb el mestre Hauf: textos que parlen de textos, sàviament interrelacionats, tot il·luminant-se mútuament. I fins i tot, en no pocs casos, aportant també alguna cosa respecte al món en què vivim, respecte a l'actualitat.

No penseu, però, que, en parlar de textos i textos, seguíssim la petja de qualsevol tendència més o menys immanetista. No. Jo diria que el professor Hauf mai no ha sentit la temptació de negar la figura de l'autor, el pes de la història i la importància dels vincles socioculturals, bé propis de l'alta cultura o bé de la de tipus tradicional o popular, que també ha estudiat. De fet, no cal haver-ne estat alumne per a poder-ho assegurar: mireu qualsevol dels seus estudis i comprovareu de quin variadíssim utilatge historicoliterari i cultural es val per a fonamentar les seves interpretacions. Entendreu llavors per què el seu proverbial «tot lliga» quintaessència, realment, tot un mètode docent, pedagògic, de llarga tradició i demostrada eficiència. Un mètode, dit sigui de passada, que es troba *als antípodes* del que sembla propugnar-se a hores d'ara, atesa l'hegemonia absoluta de les directrius bolonyeses, atentes més que més a les folles ximpleries adobades per ves a saber quina espècie d'indocumentat que, això sí, rebrà totes les benediccions ministerials. I si això és dur, més ho és comprovar adesiara la corderil impotència amb què ho deixem passar, tot i adonar-nos que les humanitats, en aquest nou sistema, queden tan fora de lloc com fora de joc.

No penseu que em desvio del tema. En preparar aquestes ratlles he recordat un dels articles menys coneguts del prof. Hauf i, tanmateix, un dels més importants pel que fa a la reivindicació dels estudis literaris. Em refereixo al que duu el suggeridor títol de «Les veus del temps. Llull o l'estètica compromesa».¹ Aparegut originàriament el 2002, aquest estudi comença amb un contundent atac, precisament, contra els impulsors de «suposades millores curriculars, imposades sense raonar ni escoltar raons» (p. 20), millores que, a més «són, en el fons, una mala imitació de mètodes i sistemes que han tenguut l'efecte malèfic de transformar les escoles i universitats britàniques, abans enveja del món civilitzat, en centres d'universal mediocritat compartida» (*ibid.*). L'al·lusió implícita a la política de M. Thatcher és ben òbvia, però, a més, cal recordar que el tàndem format per aquesta i R. Reagan ha marcat pregoníssimament l'evolució econòmica de la nostra història més immediata, de la qual deriva la voraç crisi-estafa que ens turmenta i terroritza quotidianament, contra la qual un Francesc Eiximenis o un Vicent Ferrer, per exemple, potser hau-

¹ Ara dins de: Albert Hauf (2010), *Temes mallorquins*, Montcada i Reixac, PAM-UIB-Institut d'Estudis Balearics, «Biblioteca Miquel dels Sants Oliver», núm. 38, pp. 19-52.

rien proposat remeis força contundents. I és que creure que només té valor allò que té preu o pot tenir-ne és un error de funestes conseqüències!²

El que més m'interessa, però, no és incidir en aquesta línia de crítica política, tan directament aplicable a la nostra situació actual, sinó subratllar com passa Hauf, tot seguit, a concetrar-se en l'anàlisi —a escala textual i contextual— d'una breu però variada antologia de textos de Ramon Llull, la qual cosa converteix aquest assaig en una de les millors vies d'accés a l'estudi de la pràctica literària lul·liana, ja que Hauf no s'està de descel·lar els mecanismes *artístics* —en el sentit lul·lià del terme— que aprofita el Beat en la construcció de les peces comentades. Vet ací, doncs, com hem passat, subtilment, d'una amarga observació sobre el món d'ara a una intel·ligent —i, sobretot, intel·ligible— descripció panoràmica d'un seguit de textos lul·lians que il·lustren perfectament la imatge del Beat com a intel·lectual del tot compromès amb la societat coetània. El que ens ofereix Hauf és, comptat i debatut, una bella mostra d'un òptim exercici filològic. Vist així, pot resultar, irònicament, ben lògic que hi hagi qui es-tigui interessat a esborrar la formació humanística de l'àmbit universitari. És clar: pensar és perillós, ja que indueix a entendre, a comprendre i, per tant, facilita la complicada tasca de canviar, ajustar o millorar el nostre món. És el que va intentar Ramon Llull, expressant el seu pensament mitjançant l'*estètica compromesa* que tan sàviament ha sabut decorar el nostre homenatjat. Gràcies per haver-nos-ho explicat tan bé, Albert.

² Hauf (2010: 22): «Els hereus «espirituals» de la senyora Thatcher mantenen a ultrança el dogma que únicament val allò que cotitza en borsa o té un preu fix de mercat. Només semblen atorgar valor formatiu i considerar digne d'estudi i de recerca subvencionada allò que obté uns resultats materials. De forma paral·lela, semblen condemnar tot el que fomenti un pensament articulat: la filosofia, les ciències socials, les humanitats, la literatura».

